

מראי מקומות- בבא בתרא ז'

לך חלונותיך שתחזיק עלי בהם, ועי"ז לא יהי יכול לעשות בהם חזקה.

(ה) **דמי אוריא לא עלו להדדי- כ' הטור** (חור"מ קנ"ד, כ"ז) בשם ר' יונה, דלא אמרו כן אלא היכא שפירשו שלא הי' העילוי אלא בשביל הבנין, אבל בסתם הי' דעתם גם על החלונות. אבל הביא מהרא"ש דס"ל דאדרבה, כל זמן שלא פירשו אמרי' דלא הי' דעתו על החלונות, אלא רק על בנין הבית גופא.

(ו) **ולא חלונות זה על זה- דהיינו, דאין א' יכול לעכב על אחיו מלהאפיל על חלונותיו.** וכ' הרמב"ן דגם להיפוך אינם יכולים לעכב, דהיינו דאין א' יכול לכופף אחיו לסתום חלונותיו, אע"פ שיש שם היזק ראי', משום שלא חלקו על מנת לסלק משם כלום. אולם הביא מש"כ הרמב"ם (שכנים ב', י"ב) שצריך לסתום החלון המשקיף על חלק חבירו משום היזק ראי'.

(ז) **איבעי לי' לאפוקי בחיי אבוהון- כ' הרא"ש** (כ"א) בשם הר"י מיגש דאפי' אם לא תבעו בחיי אבוהון (ואפי' אם לא מטא זימני' בחיי אבוהון), מ"מ אם איתא דהי"ל להלוה שובר, הי' לו לתבוע אביהם לדין, ולהראות השובר ולכפווי למקרקע השטרא. אולם כ' הרשב"א דלא כן, אלא דלא אמרי' דאיבעי לי' לאפוקי בחיי אבוהון אא"כ יש לו עדים דאבוהון תבעו בב"ד ולא הוציא שוברו, אבל בלא"ה אין טענה על הלוה שלא הוציא שוברו, וא"כ שפיר קרעי' השטר מחמת השובר.

(ח) **זיופי' זייפי'- הק' הרמב"ן,** אם במקוים, היכי חיישינן, ואי בשאינו מקוים, אפי' בשובר אמרי' דשאינו מקוים לאו כלום היא. וכ' דמסתבר דמיירי בשאינו מקוים, וס"ל לרבינא דמקיימין השטר שלא בפני בע"ד, וכיון דמקיימין השובר עכשיו, דהיינו שלא בפני בעל דין, דהא מת, תו ליכא למיחש למידי, כיון דלא אחזקי' סהדי בשקרי. ומסיק הגמ' דלא אפקי' וחיישינן, וא"כ לא מזקקינן לי' לקיימי' עד דגדלי, דכיון דשטר ריעא הוא,

(א) **אבל למטה מי'... רשותא דידי הוא ולא משעבד לך- כ' הרמב"ן** ג' שיטות בזה. א) על העליון לסתור ולבנותה משלו עד למעלה מי', ואם רצה התחתון להגביהה יותר, צריך להיות משלו. ב) י"א דלעולם התחתון בונה משלו. ג) שי' הרמב"ן עצמו, ששניהם בונים הכל כמה שהיתה מתחלה. נויש לעי' אך לבאר הפלוגתא, ולכאור' תלוי במהו הביאור בהא דיכול לומר התחתון דאינו משועבד להעליון, האם משועבד העליון להתחתון, או רק להניחו לבנות משלו, או האם יש איזה אומדנא ביניהם דאם נפל לתוך י' דצריכין לבנותו, ויש לפלפל.] **וע' בקובץ שעורים** (לז) דהק' אהא דאין התחתון יכול לטעון כלום אא"כ נכנס לתוך הי' טפחים שלו, דנהי ד' טפחים הוא שיעור סוכה, מ"מ אמאי הכא לא אזלי' בתר מעיקרא שהי' גבוה יותר מזה, לימא דלמטה משיעור זה רשותא דידי הוא. והביא ראי' לקושייתו מהא דהיכא דלמעשה צריכין לבנות, בונין כדמעיקרא [וכמובן, דזה תלוי בהשיטות שהביא הרמב"ן].

(ב) **א"ל לא טרחנא, א"ר חמא בדינא קא מעכב-** כ' היד רמה (ס"ז), דאם לא הי' לו טענות אלו, כמו לא טרחנא, וכו', היינו כופין אותו על מדת סדום, והי"ה לעיל בהא דהנהו בי תרי דהו דיירי חד עילאי, דאף דבעצם אינו משועבד לו, אבל אם לא הי' לו שום הפסד, כופין אותו על מדת סדום.

(ג) **א"ל בדידי קא בנינא- ע' בהגהות אשר"י** (בסי' כ') דהק' דר' חמא אדר' חמא, דלעיל אמר ר' חמא בדינא קא מעכב עליו דמאפלת עלי, ואינו יכול לטעון בדידי קא בנינא, ועכשיו אמר בדידי קא בנינא, ומ"ש, והניח בקו'. [ואולי יש לחלק בין אם הי' לו חזקת ג' שנים של החלונות או לא, ועי' ר' יונה בזה, וצ"ע].

(ד) **בדידי קא בנינא- פי' רש"י,** ואתה אין לך עלי חזקת אורה של ג' שנים. וע' ברמב"ן (עמוד ב') דדייק מדברי רש"י [ולכאור' כוונתו לדברי רש"י כאן] דהיכא דהחזיק עליו בחלונות ג' שנים לאחר חלוקה, שוב אינו יכול לבנות כנגדו. והק' הרמב"ן, הא מה הי' יכול לעשות, הא לא הי' יכול למחות שצריך לסתום חלונותיו, שאין לו זכות לכופו לסותמן, וא"כ איזה מחאה הי' יכול לעשות. וכ' דהי' צריך לומר דאיני מוחל

כוונתן על הנפשות, הסכנה באה מאליה, אלא שיכולין להציל עצמן בממון.

(א) **לפי קירוב בתים הן גובין- פי' תוס',** דהיינו דגובין גם לפי קירוב בתים, אבל ודאי גובין גם לפי שבח ממון, רק דעשירים שקרובים משלמין טפי מעשירים רחוקים, וכן בעניים. אבל ודאי העשירים משלמים טפי מן העניים. אולם ע' ביד רמה (עז) שכ' שגובין רק לפי קירוב בתים, ולא לפי שבח ממון או לפי נפשות. וע"ש שביאר דמה דגובין לפי קירוב בתים, אי"ז משום דשכיח הזיקא טפי בבתים שהם קרובים לגבול העיר, דודאי שבח ממון הוא סברא טפי לשלם יותר מזה. אלא ביאר דע"י הבתים שהם רחוקים ממרכז העיר, גרמי להו הקיפא יתירא, וצריכים לבנות חומה גדולה טפי, ולכן שפיר מסתבר דצריכין לשלם טפי בשביל החומה.

(ב) **אמר ר"ל, רבנן לא צריכי נטירותא- ע' בחתם סופר** (ד"ה מ"ט) שכ' דלכאו' פשוט הוא דמי שעושה חומה סביב עצמו וביתו, מ"מ צריך להשתתף עם בני העיר לבנות החומה (אע"ג שאינו צריך לה), וא"כ מ"ש תלמידי חכמים, דלכאו' הם ג"כ דומים לזה. וביאר ע"פ מש"כ לבאר דברי הגמ' לקמן, דאמר ר' יוחנן מ"ט לא תימא לי' מהא, ומהו המעלה של פסוק זה שהביא על הפסוק שהביא ר"ל. וביאר, דמצד הקרא שהביא ר"ל, כחול אשר על שפת הים, הי' שייך לטעון כנ"ל, דאף דמעשיהם מגינים עליהם, מ"מ צריכים להשתתף עם שאר בני העיר. אבל על קרא זה שהביא ר' יוחנן, אני חומה ושדי כמגדלות, אין לטעון זה, דת"ח הרי הוא כמגדול, ומזהיר העם, וכיון שהת"ח עצמם כהמגדול, א"כ שוב אין הת"ח צריך להשתתף בעוד שמירה על העיר [שהרי כבר השתתפו בשמירתה, ע"י שהם כמגדלות, כ"נ בכוונתו].

(ג) **רבנן לא צריכי נטירותא- הק' החזון איש** (ה'), י"ח) והדברות משה (ב"מ, י"ב, ל"ח), הא גם רבנן אינם רשאים לסמוך על הנס, וגם צריכים לחוש שמא יגרום החטא, וא"כ איך אמרי' דלא צריכי נטירותא. ותי' הדב"מ דע"כ דזהו מזכותי ת"ח שחכמים הטילו על הקהל, ומה דחלוק זה משאר הנאות הגוף

לכן לא טרחי' בי' לקיומי' [ומשמע דאם למעשה קיים השטר, יהי' הדין דשוב יכול לקרוע השטר]. אולם הרשב"א כ' דבאמת מיירי בשטר מקויים, ואמרי' דאפשר דכיון וזייף, וכמו דאי' לקמן (קסז). דאמרי' דאנחי ידי אזרנוקא וחתמי. ואפי' אמרו אנו חתמנוהו ונקב יש בצד אות פלונית, מ"מ אין מקבלין עדותן, שהרי אין מקבלין עדותן שלא בפני בע"ד, ויתומים הוי כשלא בפני בע"ד.

(ט) **כופין אותו לבנות בית שער ודלת לחצר- ע' בקובץ שעורים** (מא) דביאר דהמחייב לבנות בית שער וכו' הוא משום דכיון דחצר שיש לה בית שער וכו' שוה טפי מחצר שאין בה בית שער וכו', ונמצא שלא חסר כלום בהוצאת הבית שער, דעכשיו הרי חצר שלו שוה טפי עי"ז, וכיון שחבירו רוצה ונהנה מהבית שער, א"כ כופין אותו על מדת סדום. אולם כ' דזה אינו מיישב למה כופין בני מבוי זא"ז לעשות לחי וקורה למבוי, וס"ת להעיר, וצייד דאולי באמת אין שום שעבוד ממון בכה"ג, אלא כופין משום מצוה. וא"כ, י"ל דה"ה לשמור החצר מהיזק הוי מצוה, ואף דבעלמא אמרי' דאינו חייב להוציא ממון להשיב אבידת חבירו, מ"מ כאן כיון שהוא ג"כ נהנה ממנו, אי"ז נחשב הפסד ממון. וע"ע בחי' ר' ראובן (א', א'), דכ' דכיון דהיזק ראי' שמי' היזק מהזיקא דרבים, והם צריכים לבית שער להצילם מהיזק ראי' זו, א"כ הרי הם כשותפים להוצאה זו, ומשועבדים זה לזה לתת כל א' וא' חלקו, כמו חומה לעיר.

(י) **לפי נפשות גובין, או דלמא לפי שבח ממון גובין- כ' הנמוקי יוסף** (ה. בדפיו) דשאלת הגמ' הוי באמת על מה בא הגייס, אי בשביל ממון, א"כ גובין לפי ממון, ואם באין בשביל נפשות, אז גובין לפי נפשות. והק' הקובץ **שעורים** (מב), אם בין כך נתפייס הגייס בממון, ובין כך הי' הורגן אם לא נותנים להם הממון, א"כ מה לנו אם עיקר כוונת הגייס הי' בשביל ממון או אם עיקר כוונתו הי' בשביל נפשות, הרי תוצאות שני האופנים שוים. ותי' דהיכא דהגייס בא בשביל ממון, א"כ במה שהישראלים לא נותנים להם הממון, הם מביאין הסכנה על עצמן, אבל היכא דעיקר

דחייבו חכמים גם ת"ח, היינו משום דלגבי שמירה הם עדיפי מסתם בנ"א, דבעצם לא היו צריכין שמירה, ורק מצד החשש שמא יגרום החטא צריכים הם לשמירה, אבל אין על בני העיר לחשוב שיש חטא לת"ח, ולכן מצדם צריכים לנהוג כאילו הת"ח אי"צ שמירה כלל, ולכן פטורים מליתן אל החומה [אבל בעיר שכולה ת"ח, ודאי יהיו צריכים לבנות חומה, וכולם יהיו צריכים לשלם]. וכעיי"ז תי' החזו"א, דאף שאין סומכין על הנס, אולם כיון דלמעשה אינם צריכים נטירותא, דהא השגחת ד' על האדם כפי מדת הבטחון שלו [וק"ק, דלכאו' אי"ז תלוי אם ת"ח הוא או לא, אלא על שיעור מדת הביטחון שלו], וא"כ הטילו חכמים הוצאות החומה על שאר בני העיר.

(ד) מ"ט לא תימא לי' מהא- פי' הרש"ש דמה שהביא מקרא זו דוקא, היינו משום דמקרא קמא הייתי אומר דצריך להיות ת"ח ויש לו מעשים טובים ג"כ, ומקרא בתרא מבואר דרק אם יש לו תורה גרידא (רק דאינו מזלזל במצוות), ואינו מפורסם במעשים טובים, הוא ג"כ אי"צ שמירה. וע"ע לעיל מהחתם סופר מש"כ לפרש המח' לגבי מאיזה קרא דרשי' דת"ח אי"צ שמירה.